

tio csakhamar elhatott hazánk magyar ajku lakosai közé s így Mező-Tur 1526-ban már bevette a reformált vallást, Lampe története szerint.

1630-ig használtatt a régi egyház, a mely időig a törökök, s más ezekkel járt Zápolya idejében párharcokban résztvev csapatok is megkímélték a dűlástól, de ezen évben a Berettyón malmot építtetvén, az egyház szilárd épületanyagait erre s az ahhoz szükséges gáthoz használták föl.

A nép ezen idő tájban oly inségre jutott, hogy még vályogból sem volt képes egyházat építtetni, a réginiel maradni pedig nem akarván, nádból emelt imaházat, hanem a kőborló rabló csapatok által ez is hamuvá égettett.

1692-ben a Buda felől lenyomott törökök az egész várost elpusztították; lakosai az ellenség elől a várkonyi és tószegi pusztákra menekültek, a hol 1699-kig laktak.

1699-ben a karloviczi békekötés után nagy-kállai Kallay s Rákóczy családok, mint a város földesurái, különös s kedvező föltételek mellett hívták vissza a menekült lakosokat, midőn ezek 1685-ben a szolnoki basától nyert, még most is meglevő engedélyirat folytán építeni kezdett templomukat tovább építtették, de a Rákóczy-harcok által félbe szakították. Mező-Tur mint Rákóczy egyk birtoka, ezen időben sokat szenvedett s a lakosok elhagyva a várost ismét menekülni kényszerültek s a Tisza partján Roffal szemben földkunyhókban laktak.

A tizenharmadik század elején az egyházat fölépíték s 1725-ben tornyot emeltek, melyet csak 1734. födelezték be.

1743-ban a népesség annyira szaporodott, hogy még egy lelkészről kellett gondoskodni.

1752-ben Polgári Mihály lelkész, a református vallás elnyomói ellen, több r. kath zászlós ur jelenlétében, kielvén, Egerbe hurcoltatott s tömlőzbe vettetett, a honnan, szökését barátai elősegélvén, Belgiumba menekült, a hol irogatással tengette végig életét.

Az elsőktetés bűnét a mező-turi előjáróságnak tulajdoníták s e gyanu következtében ezek közül egyik 100 korbácsütéssel, négyen pedig nagy lábujjuk és egyik lábuknak hóhér általi lecsigáztatásával kinoztattak, a mely eljárás eléggé tanuskodik a kor szelleméről. — A római kath vallást ez időben terjeszteti minden eszköztök fölhasználták; így 1776-ban Kállay Mihály nyugalmazott kapitány, mint Tur részes földesura, a birtokában levő korcsmát és cédulaházat külső illetőségeikkel együtt a róm. kath. vallás alapjául adományozta, mely utóbbi megigazítva 1822-ig szolgált egyházzal, a midőn a mostani templom épült helyébe, amaz pedig kiigazítva még most is paplakul használta. Azonban mily kevesen lehettek akkor Mező-Turon a római katolikusok, bizonyítja, hogy számuk, a reájok nézve kedvező körülmények mellett 1789-ig az ide költözöttel együtt 173-ra ment.

1788-ban a reformátusok létező egyháza nem volt elég tágas a megsaporodott hívek befogadására, és így újat kezdének építeni, mely 1792-ben készült el.

1843-ban a régi szilárd falak tiz lábnyi fölemelése által elkezdék a mostani, rajzunkon látható egyház építését, mely 1845-ben teljesen elkészült huszonnyolc és fél öl magas tornyával, melynek gombjába rejtett irat, az egyház történetét magában foglalja. Mező-Tur lakosai tisztán magyarok; számuk 18,000 körül van, kik közül 16,800 református, a többi r. kath. és izraelita.

Mező-Tur az alföld leggazdagabb városai közé tartozik, mit a gazdagok termő sok

Mező-turi ref. templom.

föld s a lakosok szorgalmának tulajdoníthatni. — Négy országos vására van, nevezetes vásárok, kivált marhára nézve.

Luppa Péter.

Kun-Szent-Márton.

A Nagy-Kunság egyik nevezetes városát mutatjuk be jelen képpünkkel.

Fekszik ez a Körös folyó partján Karczagtól

Kun-Szent-Márton.

10 $\frac{1}{2}$ mérföldnyire, s a Jászkunság fővárosától Jászberénytől 12 mérföldnyire, termékeny nagy rónaságon, mely, kevés szikes helyeket kivéve, általában a legjobb fekete agyag; nyílt fekvése miatt a szelkeknek, s a szárazságnak ki van téve ugyan, de rendes időjárással mindennemű gabonanemet, különösen szép tisztabuzát gazdagon terem, mely acélfősságért, sikerességért a debreczeni sütnök által nagyon keresetlik.

A mai Kun-Szent-Márton 1719-ben telepített meg a Jász-Apátiból ide költözött lakosok által; miután a hajdani hasonnevű, s ettől félórányi távra létezett helység 1683-ban a török iga alatt végképp elpusztulván, mintegy 36 évig vidéke egészen lakatlan volt. Az új telepítők számát is 1737-ben a pestis igen megapaszította; 1807-ben mezővárossá emeltetett; s ugyanezen évben a Földváry családdal közös jövedelmű rév-

hájója helyett hidat építtetett. 1823-ban pedig a városnak nagy része a tűz martaléka lett. Ezenkint négyeszeri országos vásárait I. Ferenc királynak 1807-ik évi július 31-ről kelt kiváltságlevelénél fogva február 14-én május 22-én, augusztus 22-én, és nov. 11-én, mindenkor egy napig tartja. — Hetivásárait minden szerdán.

Lakosainak száma volt 1800-ban 4016 lélek, 1852-ben pedig 7485 lélekszám; 1677 családfő. Ebből férfi 3724, nő 3761, (=7485.) Magyar: 7386, cigány 89, héber 10, (=7485)

Vallásukra nézve mindnyájan római katolikusok, kiknek itt a képpünkön is látható jeles és nagy templomuk van, mely 1719 évben épült sz.-Márton főangyal tiszteletére s anyakönyvei is 1719ben veszik kezdetüket. Egyház védője a község maga. Fiók egyháza *Mesterszállás* pusztá, másfél órányi távolságra. A lelkész két segéddel az egri érsek kormányára alatt teljesíti hivataását.

A római katolikusoknak itteni tanoda-ügyük dícséretes virágzásnak örvend, ugyanis a tágas és igen jó korban levő iskoláépület, három elemi-s egy leányosztályú iskolát foglal magában, melyekben négy tanító alatt 1852-ben 427 fu. s 406 leány, összesen 833 tanulót nyert oktatást.

A lelkészek és tanítók évi ellátásáról is szépen gondoskodott a község.

A lakosok csaknem kirekesztőleg földműveléssel s marhatenyésztéssel foglalkozván, gyárak itten nem igen vannak, sőt a kevés számú mesteremberek is, nyáron inkább mezei munkával foglalkoznak.

Kereskedésről szintén nem igen sokat mondhatunk, mert a lakosok természetüeyek, gabonájukat és marháikat maguk viszik vásárra; ha csak a néhány fűszer- és rőfös-kereskedőt meg nem említjük.

Főiparága tehát a lakosságnak a földművelés és a marhatenyésztés, jelesen természet: búzát, árpát, kölest, kukoriczát, zabot. Marhatenyésztésnek állapota 1852-ben következő eredményt mutatott: u. m. lovak: 327 egy, 196 két, 94 három éves csikó; 29 mén, 1051 kanca, 557 parró, összesen 2254 ló. — 70 öszvér és számar, — 1846 ökör és bika, 2347 tehén — 17,716 juh.

Csekély iparüzlete pedig így állott: szücs 54, ács 34, takács 32, csizmadia 33, kőműves, molnár 30, asztalos 23, kerégyártó 17, azután néhány bodnár, kalapos, szijgyártó és lakatos.

Határának nagysága 11 $\frac{1}{2}$ mérőföld; mely területet a község következő számadatokban mutatja fel — 26732 hold; ebből szántóföld 8779 hold, — rét 4906 h., — legelő 12914 h., — szőlő 115 hold.

Földbirtokosa 1194 van, s a helyrajzi szám 5168. Házak száma 1800-ban még csak 440 volt, 1852-ben már összesen 1058. Ebből telkesház 536, keresztyén zsellér 509, lelkész és tanító-lak 2, községház 7, kerületi ház 1, egy telken két ház 3.

A város háza csinos emeletes épület a piaczon, rendezett tanácssal. Községi pénztára jó karban. Összes bevétele 1852-ben volt 12,445 ft. 32 kr. Kiadása 10,241 ft. 36 kr. Pénztári maradvány 2,203 ft. 56 kr. Árvaligy: 25 atyától származott 56 árvának összes vagyonértéke 8,200 ft. 48 pkr.

Van továbbá postája helyben, azelőtt Jászapáti volt utolsó posta; gyógyszerháza, és építendő kórháza szánt pénzalapja 16,092 ft. 16 krt tesz, melynek kamatai, egyéb e célra szánt jövedelmekkel együtt addig, míg a kórház építése megkezdetik, szegények ápolására, és a városi orvos fizetésére fordítatik.

A nagykunsági kerületnek törvényhatósági háza itt van Kun-szent-Mártonban, és képpünkön is a Körös partján látható. E kerületi ház a nagykunsági tisztikar hivatalos székhelye s alkotmány-szerűleg 1 kerületi kapitány, 1 nádori ülnök,

egy esküdt és két biztos igazgatta a Nagy-kun-kerületet, megfelelő csendbiztos, pandur, hajdu s egyéb szolga-személyzettel. A nádori főkapitány kinek hatósága mind a három kerületre, vagyis az egész Jászkunságra kiterjedt, Jászberényben székel mindíg, és ezt maga a nádor, — mint a jászok és kunok örökös grófia, bírja és főkapitánya, — választhatta, ennek elnöksége alatt azután választották a lakosok kerületi tisztviselőiket. Z. G.

Sobieski sírja Krakóban.

Most, midőn a lengyel ügyek Európa színpadán ismét előtérbe léptek, alkalomszerűnek tartjuk a lengyel nemzet multjába egy futó pillantást vetni. Sok nagy név van ott ragyogó betűkkel följegyezve, de bizonyára a nagyok legnagyobbjai között áll Sobieski János, a lengyel nemzet fia és választott királya.

Saját népök boldogításán kívül idegen népek millióinak jólétét is előmozdítani, a koronás fők közül sem mindegyiknek jutott osztályrészül: de e választottak között volt Sobieski János is.

Győzelmei, melyeket a törökök és tatárok fölött oly nagy számmal aratott, megmutatták, hogy nála bátrabb harcoszt s nagyobb hadvezért alig tüntet föl százada, s chosizmi diadala után, melyben 28,000 török hullott el, 1674-ben koronát tőnek az egyszerű krakói várpáncsnok fiának fejére.

Midőn Mohamed roppant táborával körüllöfgta Bécsét, hogy török holdat tüzzön szent István templomának tornyára, s azután egy hatalmas csapással messze földéig kiirtsa Krisztusnak vallását: lengyel hadsereggel Sobieski jött el megmentőnek s a szorongatott város alatt 1683. sept. 12-én kemény csatában megverte a pogányt, s diadalával megszabadította lónakeresztyénységnek.

A világ a nagy emberek szívjóságát s magán erényeit hamar feledni szokta, a történet muzsája is leginkább vérel ir, s csak a tetteket jegyzi föl, minél több életbe kerültek, annál gondosabban: Sobieskiről mégis meg van írva, hogy nemcsak mint vezér, hanem mint ember is nagy volt. Jóságát boldogítja környezetét, habár ez őt viszont nem boldogítja. Főbb emberei és neje a szomszéd szobában vígan lakomáztak, midőn a nagy király haldoklott.

A hős és nagy fejedelem 1696-ban jun. 17-én halt meg, születésének és királyválasztatásának napján. Hamvai Ponyatovskival és Kosciuskóval egy és ugyanazon sírboltban nyugszanak Krakóban, a székes egyház alatt. Képpünkön e sírboltot mutatjuk be olvasóinknak.

Nagy érczlap csukja el a földalatti házat, melynek bejárásánál a Szréniaivt hős nemzetség végső sarjadéka áll, az egyik kezében levő lándsára támaszkodva, míg má-

sik kezében tört fog, mintha örködnék a nagy hamvak felett.

A sírbolt háttérében van a fekete márványból készült egyszerű ravatal, rajta a korona és királyi páleza. Középen áll még két aranyozott érczkoporsó, melyek IV. László és neje Cecilia osztrák hercegnő hamvait takarják.

A lengyel nép e sírboltban szebb napjait látja eltemetve, s mostani balsorsában is kegyeletos emlékezettel, áhitatosan zárandokolja körül nagy királya koporsóját.

Koporsó a halál jelképe. Vajjon e nagy sír, közelgő nagy temetést is nem jelent-e? **

Növényélet télen.

Téli időben szomorú és pusztá a vidék. A fák a rideg levegőbe terjesztik fekete, mezelen ágait; a sövények lombtalanok, a mezők ki vannak

Sobieski sírja Krakóban.

halva, a szőlőkben a venyige bűtykös tönkjei medrednek föl, és csak a téli vetések s rétek mutatnak még kis zöldtet, de ez is sápadt, és a füvek le vannak hajolva és összezsugorodva a fagytól, mely egész hatalmával uralg a világ északi része fölött.

Mily nagy a különbség a nyár és a tél napjai között! — Míg az év közepén mindenütt csak élet, világosság, melegség, szin és illat terjed el, — téli időben, a merre szem lát, csak egyhangúság, mezeitelenség, meredség, hidegség és — halál!

Halál? — Igenis, mert a természetben minden kihaltnak látszik. Nem mozdul semmi; száraz időben az egész tájék csak két szinnel látszik festve lenni, mert a hegyek, az erdők és az előtér nem mutatnak egyebet, mint szürke s barna szint, csupán különféle árnyalatokban; ha pedig a hó esik, és végtelen számú fehér csillagokból összefont hálóját a földre terjeszt, akkor önkénytelenül a természet halottas külsejére kell gondolnunk, — és mivel feülletesen figyelő szemünkkel mitem vesznük észre a nyár dus zöld életéből, akaratlanul támad bennünk fogalma a halálnak, mely a növényvilágot eltüntette.

De valóban a természetre is alkalmazható lenne e szó: halál? — kétség kívül minden nyelvnek legkomolyabb szava; — a természet, e nemzöje annyi csodának, ne táplálna keblén némi szép és közelebb figyelemre méltó életet egész titokban?

Kit e kérdés megoldása némileg érdekel, az kövessen bennünket kissé a téli erdőbe, és nem sokára elég nyomát fogja találni a továbbtartó növényéletnek. Ha az erdő sűrűjébe benyomul, bámulni fog, ha egyszerre a legnagyobb téli fagy daczára egy hamvas eszderbokr mosolygó elébe egészen friss, zöld levelekkel. Ha a havat eltávolítja ottan, hol ez kis domboruságot képez, majdnem úgy, mintha elhazottat nyulat takarna, akkor mutatkozik a hanga (calluna vulgaris) egészséges és a virágzásához közeli állapotban. Ha tovább járunk, megtaláljuk a gubóvirág (globularia) és a német nőszírom (iris germanica) leveleit, és a ki elég kitartással bír, hogy egyideig keresessen, az száz növényről többet találhat, melyek a hó alatt mind frissen és egészségesen maradnak, és az ő őltalma alatt vidáman várják husvétit, feltámadási ünnepélyüket. — A hideg hó, melyet mi alig szeretünk érinteni, az ő jóltevőjük, mert eltakarja őket a nagy ártalmas hidegtől.

Mily melegt tart különben a hó, ezt tapasztalta Hugyi, a merész helyét természetbúvár, ki magának egy jegesen kőből kunyhót épített, melynek fekvését — midőn tél közepén fölkereste, — csak sajtóságos kidomborodásról ismerte meg. Eltávolította a havat a bejárásig és tüzet rakatott a kunyhóban; de csakhamar el is oltatta megint, miután a hőség kiállhatatlan lett. — Az egészen műveletlen földművelő is csak aggodalommal tekint mezejére, ha az a fagyos idő belépte előtt nincsen hóval ellepve.

Ugylátszik, mintha ama növények, melyek általában kibírják a telet, ez időben aránylag több meleget terjesztenének mint nyáron; mert a miként a meleg időszakban — különösen este — harmattal vannak bevonva: úgy télen, — már egykét nappal a hóesés után — az egész növény körül kis, hönéküli tért találnak, mely ugyan a növénynek a hóra való hatására, de nem a hónak a növényre való befolyására gyaníttat. Hasonló jelet tünik fel a jégben is; ama vizinövények körül, melyek a víz színe fölterjednek, az őket környező

jégben még egy, cseppfolyós vízből álló szabad tég marad, mely még akkor sem tűnik el, ha a jég már oly erős, hogy az embert megbírja. — Epen úgy leggyorsabban olvad a hó élő növények közelében, mig elrothadt fák sokkal tovább megmarad, minthogy ezek mint roz vezetők, a föld melegségét át nem eresztik.

Ha a hó ártalmas befolyást gyakorolna a növényekre, hogy volna akkor lehetséges, hogy az Alpeeken nemcsak zöldlül, hanem teljesen virágzó növényeket is találunk közel oly hórtegekhez, melyek csak néhány nap óta annyira elolvadtak, hogy ama növények napfényre jöhettek; hogy búvhatnék akkor — hogy általános ismert növényneel maradjunk — a hóvirág (galanthus nivalis) kedves, lehajló virágával épen a hóból elő, ha ez, mint roz melegvezető, nem tartana fel a föld-gözetek, és ezáltal lehetségesse nem tenné a növény fejlődését?

Tehát a téli természetben nincsen halál, és azon kétévi vagy kitartó növények, melyek nem bírnak elég erővel a téli fagnak ellentállani, csak ugyszólván, visszahúzódnak gyökereikre, melyek

a téli álomnak egy nemébe esnek, mint ez némileg a fáknál is előfordul, melyeknek nedve hasonlólag a télen alvó állatok vérével — sokkal lassabban forognak mint nyáron, vagy éppen megakadnak.

Említésre méltók e tekintetben azon jelenségek, melyeket valamely bokornak egy és ugyanazon ágán észlelhetünk. — Egy kis üvegház szögletében évek óta, egészen elhanyagolva egy repkény egész a boltozatig indásodott föl. Ott, a boltozaton egy pár nyílásra talált, — a ház régi már, és csak téli menhelyül szolgál egy csoport chrysanthemának és pelargonának — és kifelébüvött. Miután ezen indák nyáron meghosszabbodtak, őszkor más nyílásokhoz értek és ismét befelé csuszak. S így télen az indáknak azon helyei, melyek a szabad levegőnek ki voltak téve, vékonyak és majdnem lombtalanok valának, míg az egész bokor, úgy mint a befelé jött indák, tökéletesen érek maradtak, és nagy, nedodus leveleket mutatnak.

E véletlen észrevétel további kísérletre serkentett. Egy ismerősöm ablaka előtt legalább harmincz éves szőlővén áll, melynek téve szabályszerint a falon föl vannak huzva, s mely évenként nagy szónak fekete-szólót terem. Február hó vége felé a hosszabb venyigék egyikét a szobába vezettük akképen, hogy az ablak-fába egy lyukat furtunk és a venyigét azon keresztül huztuk. A venyige és a vélyük közti tért gyantával elragasztottuk, — és lám, néhány hét múlva, miután a szőlőtövek könn meg mindig meztelenek maradtak, a meleg szobában a venyige bimbókat hajtott, és nemesak leveleket, hanem még kis virágfürtöket is fejlesztett. — E jelenségek bizonyítják tehát, hogy a nedvek téli megakadása a melegség befolyása által megdőlhatik.

De térjünk vissza az erdőbe, melyből emlékeink majdnem egészen elcsaltak. Mig eddig csak a földre tekintettünk, vessünk most egy pillantást fölfelé a fákra, s vizsgáljuk meg az ágakat. Nem látni azokon semmi nyomát az életnek, semmi jelét a növekedésnek? — De látjuk, hogy az ágak rugyákat mutatnak, s ezek nem egyebek, mint a levelek, a virágok és a gyümölcsök előhírnökei, nemzói. Tehát itt főnincs megállapodás, hanem ellenkezőleg várakozást veszünk észre a jövőre, folytonos készületet a fejlődés alkalmas pillanatra. — De most még az a kérdés forog fenn, hogy nem fejlődhetik-e semmi növény tökéletesen a téli fagyban? — Ha a patak szélére fárudunk, ott találunk sűrű bokrok közt — egy virágzó növényt! A fekete hunyor (helleborus niger) az, mely éppen a legnagyobb hidegben ünneplő virágzását; és mily szépek nagy fehér virágai, melyek fagy, jég és téli viharok dacára fejlődtek, és éppen ezáltal a természet telies téltelenségéről való fogalmakat megsemmisítik! Dr. E.—r.

Bécsi levél.

Bécs, május végén.

(Kirándulás a zöldre. — Lenau sirján. — Mennyországban. — A böcs nagybátyja. — Lóaristocrata. — A bécsi fiakkerek.)

A múlt héten nyolczvanan indultunk a hegyek közé. Valóságos népvándorlás! Vizen indultunk meg, s bár omnibuszon tértünk haza, még sem merném mondani, hogy valamennyien *szerázon* értük el az otthon — pedig eső nem esett, (körülmény, mely által a mi „landpartink“ a ritkák közé tartozik.) Oly meredek hegyeket másztunk meg, hogy csaknem négykézláb kellett fölfele törekednünk. De bennünk meg volt „a magasra vivő szenvedelem“, amint ezt fiatal emberektől méltán meg is lehet várni. A greifensteini várban egy öreg remete hurezolt meg bennünket a mélységes „burgverliesztől“ kezdve, föl egész a messzalátó toronyig, honnan a vitélő ritter Kunz von Waiblingen szonnan feleségét, ki szorgalmasan fonta pergő rokkáján a finom szalakat és még finomabbul szotte férjem uram elleni ármányait, lelökte a vár tövével csöndesen elhőmpölygő Dunából rokkástul, kontyostul. Megmutatták nekünk az érzékeny delnő vasfölkötését s a délcég lovagnak pánצל-üngét, megemeltették velünk hatalmas kardját, aztán kiültünk az erkélyre s elmerülve a hajdankor s a vidék regényességébe, vékony kuglóföszleket mártogatunk a távol hegyekkel versyenben kékellő tejbe, és ukracjzárkat dobunk le a széles szájú és vörösfülű parasztfücskák ódon sípkáiba, mely idylli jelenet meg e perczen is édes örömmel rezgi át fogékony keblemet. Mi szép a természet! Ezt legjobban éreztük, midőn Kirlingbe érve,

előre megrendelt s megmagyarázott gulyásossal laktunk jól, — a magyar ember sehol sem feledkezik meg kedves hazájáról.

Innen Weidlingba ment az út hűs völgyekben s árnyas erdőkön keresztül. A weidlingi temetőben nyugszik Lenau Miklós, kiről oly szépen emlékezett meg a „V. U.“ A temetőcsész távol levén, a drága hamvakat magába záró sirkerten kívül akartuk éppen a nagy szellem emlékének leróni kegyeletünket, midőn a temetővel szemben lakó nővére Lenaunak meghallotta, hogy magyar ifjak kívánnák látni bátyjának sírlelkét, s a kulcsot szeretetreméltó előzékenységgel leküldé nekünk. — Elénekeltek a „Szózatot“, „Jósa barátom igen talpraesett rövid szavakkal élteté emléket a bár német ajku, de magyar szívű poétának s egyikünk elszavalva ennek „három cigányt“, tovább ma-siroztunk. Deputatióban megköszöntük a derék asszony szívességét, ki a szentély rostélyát megnyitotta előttünk. „Er war mit ganzer Seele ein Ungar“, mondá s megmutatá nekünk hedegűjét is, melyen mesterileg huzta bánaos népdalainkat. — Végre elértük a mennyországot, már mint a „Himmel.“ Csakugyan nem könnyű dolog advennre ad Parnassum, ha még oly alant van is, mint Sothen trafikának és kies tulajdona. A „him-mel“-en földi örömek vártak bennünket, t. i. paprikás hus, túrós csusza s hasonló szellemdús kombinációk, nemkülömben a német tudományosságának legnépszerűbb vívmánya, a sör. Érték aztán egymást a felköszöntések, melyek tán maig is eltartanának, ha egyszer rá nem kezdtek volna, saját cigányaink a „Rákóczyt“ s hegyébe csárdásokat, mely argumentumok igen természetesen nem türtek semmi ellentétet. Megforgattuk aztán a korcsmárosét, csakugy lihegett bele, meg egymást is; aztán elérzékenyültünk és fölkiáltánk a költővel — hanem jobb ezt elhallgatni.

De azért Bécsben magában is él még és ural-kodik a regényesség, csakugyan természetesen divatos kiadásban.

Két fiatal ember, állásra és korra egyenlők, ugyszintén a külső tetszettségben és neveltségben, közösen bírnak egy nagybácsit is. A sors azonban ugylátszik, nem érte még be e körülmények identitásával, hanem még azt is megtette malitiájában, hogy a két ifjat ugyanegyet leány iránt gyulasztá lánggal égő szerelemre. Ily azonos-ság, tudva levő dolog, a meghosolást hordja méhében. A két szerelmes között, mint várható volt, csakhamar megbomlott az édes egyetértés, család-juk mely sajnálkozására. Azon perczen, hogy a kölcsönös gyűlölet párbajjá akarta magát kinőni, a két versenytársat a gazdag nagybácsi meghívja magához „garçon“-ebédre. A bácsi iránt regárdál-kell lenni, s nála csakugyan találkozunk is. — Ebből fölött csak hármannak; az étkelés, az általa nyújtott gyönyörökkel ellenkezőleg, némán foly le a két epedő lovag részéről. Csak asztal végén, midőn finom pezsgő s havannás szivar került sorra, a bácsi megszokva a hosszas szót-lanságot, egyik öcséséhez fordul, ki értelmesb-ben tartott a másiknál, és elmondatja magának szerelmi bánatukat s ennek okát. Még e perczig azt sem tudja megmondani az imádók egyike, ki-nek hijják a kisasszonyt, ki így zavarja meg ba-rátságukat, nyugalmukat. Ekkor a nagybátya így szólalt meg nagybölcsen:

„Amint látom, halálos gyűlölségeknek még azon bizonyosság sem szolgál alapul, kettőtök közül voltaképp ki a szerencsés. Egyikötök sem vallo t még neki szerelmet, a mi igen nagyon jól van, mert az imádott hölgyeicsere nézve nehéz föladat, határozottan nyilatkozni, miután azt gondolhatá magában, hogy az egyiknek boldogsága a másik vesztét tetelje föl. Közbenjáróra van szükségtek, kiben minden tartózkodás nélkül megbizhatok. Tanácsom oda menne hát ki, hogy a „vergungungszuggal“ Konstantinápolyba kéj-utazatok — keleten tapasztalást fogtok gyűjteni, nyugalmatokat visszanyeritek, más szemmel nézitek a világot s ki a békültek egymással — s ha három hét múlva visszatértek, azalatt kipuhatoltam, kettőtök közül ki a szerencsés. A másik ad-dig tud ott anyi erőt szerezni, hogy egy kosarat elbirjon. Elutazástok ezen kívül még arra való nézve is jó, hogy a kis lány elfogulatlanbball válaszolhat s választhat, mire, mig itt vagytok, za-vara miatt képtelen.“

És így történt. A fiatalok Triestben fölültek az „Amerikára“ szívük baját a jó és böles nagy-bácsi kezeibe téve le.

Nem tudom, a békeszerető műzülmánok kö-zött kibékültek-e egymással s annyj azonban bizo-nyos, hogy keletnek pálmái s kék ege alatt sem feledkezének meg a kedves leány pálmatermetéről

s égszín szeméiről, úgy hogy alig várták azon perczet, mely őket visszarápítse szülővárosuk szűk utcáiba. A közös nagybátya már falun volt. A szép, imádott hölgy pedig — meg volt írva a csillagokban, hogy ifjainkra nézve ez is közös le-gyen, az imádott angyal ezalatt, hogy odavoltak, közös nagynénijökké lett s urambátyámmal Bécs vidékének egyik legsze nyaralójában tölti a mézes heteket. Igenis. Tagadhatlan, hogy a kéj-utazóknak is megvan a maguk praktikus oldala.

A futtatások időnye is lejárt, — a nóbél prá-terben már csak lézengnek az emberek. A gye-p örömeit ha nem is müértőleg, mint az angol vagy magyar, de müértőleg tudja már élvezni a bécsi. A méltóságos lóurak és nagyságos lókisasszo-nyok igen gyorsan futottak, ég úgy mint tavaly, mint ez, esaldfájuk meghazudtolása nélkül, nem is történhetett másképp. Egy bécsi tárczairó beszél-i, hogy futtatás után, egy ökölyi tót zatyafuocsa szólíta meg egy kis valamiért. — „Minek hívak“ kérdé a journalista. — „Nye zám“ válaszolá az egérfogók növendék fonója. — „Hány éves vagy?“ „Nye zám.“ — „Apád, anyád kicsoda?“ „Nye zám.“ Pedig alig volt néző a bécsi gyeppen, a „Freudenauban“, ki ujjaiban tudta volna elszám-lálni, „Don Cossaknak“ ki volt dedájja, dedájnya, nevelője, „Brahmin“ hol született, „Snapshotnak“ ki volt a gouvernanteja, „Whitenose“, hanyadik tavaszt érte el az idén és, „Fidget“, „Swallow“, „Esperance“, melyik némesnek neveltjei. — A fiakké-verseny ezuttal ismét fényesen sikerült.

A bécsi fiakké oly species, melynek igazi hazája éppen csak Bécs, s lényegesen különbözik Európa nagy városainak „járműveseitől.“ A bércoksi másutt csak oly vehiculum, mely arra szolgál, hogy fáradság nélkül érjünk el célunkat. Az északmetországi „droesche“, azon igények legszerényebb mértékét képviseli, miket comfort tekintetében a bércoksi iránt általában formálha-tunk; de a londoni cab s a párisi „voiture de re-mise“ sem az, mivel egy bécsi fiakkert szabad összehasonlítani. A bécsi fiakké, az olyan t. i. ki a közönséggel és pájtásaival szemben igazi fiakké akar lenni, nemesak elegáns hintóval s gyorsláb-lovakkal bír; hanem a „zeug!“ összeállításában styl van; kocsis és ló választékosága, szabása ősz-hangzásban áll; szerszám, ostor ama bizonyos francziás „fiort“ mutatja; szűk sikátorok és a se-bes hajtsát szigoruan invigiláló poliezáj-katonák között nyí gyorsaságával tud elrognni. Mindez egyívő foglalta képezi a „fesh“ fiakkert.

Végül egy kis hibaigazítást. Nem *Sárközy*, hanem *Farkas* huzta itt a minap. Szolgáljon ez vizsgálut az elsőnek és kétségbe ne essék miatta az utóbbi. K. T.

Egyveleg.

(Shakespeare-nek,) a nagy angol költőnek 3 százados születésnapját jövő évben szándéko-znak az angolok nagy ünnepélyvel megülni. Már most is, ez ünnep részleteivel foglalkoznak — re-méljük, hogy annak idejében a költészet barátai Magyarországon is jelét adandják, hogy ama költő-óriásról hallottak valamit. Angliában a Sha-kespeare-imádók egy része már azon furcsa gon-dolatra jött, hogy jó volna azon alkalommal a stratfordi föttemplomban levő sirt felnyitni, s abból a költő tetemét előszedni, hogy koponyá-jának alkata megvizsgáltassék, és contjai szerint termetét, nagyságát meg lehessen határozni. De máris emelkednek hangok, melyek e szándékot rosszlják s szentségtelenítésnek tartják, hivatkoz-ván Shakespeare sirkövének feliratára, melyet állítólag maga a költő készítet, s mely azt mondja: „Átkozott legyen, a ki csontajimat háborgatja!“ (And cursd be he that moves my bones.) Különben is azt hiszik, hogy 300 év múlva nem sok marad-ványát találják már ama csontoknak.

(Az emberiség statisztikája.) Összeszámitás szerint az egész földön 1,288 millió ember lakik. Ebből 369 millió a kaukázusi, — 552 millió a mongol, — 190 millió az ethiopiai, — 1 millió az amerikai, — s 200 millió a malayi fajhoz tartozik. Összesen 3604 nyelvet beszélnek, s 1000 féle val-lásoz tartoznak. Évenként 333 millió hal meg s körülbelül ugyanannyi születik. A közép életkor 33 év. Tizezer közül csak egy lesz 100 éves, ötszáz közül csak egy lesz 80 éves, és száz közül 1 lesz 65 éves. A fegyverviselésre képesek a népesség nyolczadát teszik. Összesen van 335 millió kereszt-ny, 5 millió zsidó, 600 millió ázsiai vallású, 160 millió muhamedán, és 200 millió pogány. A ke-resztynéknél 170 millió róm. kath., 76 millió a görög, s 80 millió a prot. egyházhoz tartozik.

Egyház és iskola.

(Nevezetes kápolna.) Az Orsova melletti fogadalmi kápolnát, a magyar sz. korona megalál-tatásának emlékhelyén, meg fogják ujitani. E kápolna közvetlenül az oláh határ mellett van és igen rövid idő alatt építtetett fel bécsi terv szerint Hauptmann karabesei építész felügyelete alatt. A kápolna stylje a bizanti s a divatos styl ve-gyülek. Kupaolája olommal van fedve, s talán még e napokban be lesz szentelve.

(Kezves adomány.) Ft. Kelemen József pécsi nagyprépost, a faddi r. kath. templom, pap-lak és iskola építésére 6000 fót ajándékozott.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

(Szomorú hírek.) Debreczenből panasz-kodnak, hogy legelőhiány miatt a gulyákat szét-verní kezdik. A barnok rakásra hullanak, a ju-hok a földben levő gyökereket földestől kénytelenek enni. A vetéseken sipoly rágódik, s a debreczeniek legáltalánosabb gyümölese, a dinnye sem igen akar kelni. Ha egyharam tartós esőt nem kapnak, Debreczen vidékén nagy szerencsétlenségnek néz-nek eléje.

(Szükség előjelei.) A Maros bal partján Zádorlak és Nagyfalva között a földnépe már föl-szántja vetéseit és muhart vet bele. Közlebről volt ugyan eső, de már későn, mert a gabnaszár elszáradt. A ménesi hegyek tájáról azon hír hal-lík, hogy ott felhőszakadás volt, mely nem csekély kárt okozott.

(Aggasztó időjárás a Kárpátok aljában.) A hőség és szárazság miatt a felvidéket is oda minden remény. Szénát, takarmányt, pénzért sem lehet kapni. A kutakban nincs már víz. Ha még tovább is így tart, a marhák nagy része oda vész. Szabolcsból s több vidékről hasonló tudósítá-sok jönnek. Az „Idők Tanuja“ mindezt a romlottság-nak (!) tulajdonítja s így sohajt föl: „Isten bünt-ető kezét érzik a jók is a gonoszok miatt. Nincs kétség, hogy hasztalanul tartunk természetudo-mányi értekezéseket az esőről, mig Isten s minden szentnek káromlása mindig rettentőbb mérvben divatozik közöttünk.“

Közintézetek, egyletek.

(A nemzeti muzeum könyvtárában) a „Szé-chenyiterem“ már elkészült, s néhány nap múlva megnyitják. A termet „gróf Szechenyi Ferenc“ — a nagy Szechenyi István atyjának — arcz-kepe fogja díszesíteni.

(A magyar földhitelintézet krassóvidéki bizottmánya) következőleg alakult meg: elnöke Joannovics György, tagjai pedig Szende Zsig-mond, Patványosky György és Schmidt Jenő urak lónek. Tovább, hogy *Facsád* vidéke is képviselve legyen, Gyika Szilárdot az intézet igazgatósága elé kinevezés végett fölterjesztették.

(A földhitelintézet ungmegyei bizottmánya) következőleg alakult meg: elnök: Kandó Kál-mán, tagok: id. Horváth Gábor, Ibrányi Lajos, Orosz Márton, Petrovay Ákos. Az ez alkalommal tartott értekezleten javaslatba hozatot: hogy a földhitelintézet igazgatósága ezen bizottmánynál egy fizetéses állandó jegyzőséget állítson föl.

(A nagy-szebeni tébolyd.) személyzete és szerkezete iránt az erd. udv. kancellária által tett javaslatok, a legfelsőbb helybenhagyást már megnyerték.

Közlekedés.

(Uj postabélyegek.) A kereskedelmi mi-niszterium rendeleténél fogva új levél- és hírlap-bélyegek fognak kiadni, melyek Ő Felsőége arcz-kepe helyett a császári sással lesznek ellátva. Az új levéljegyek közül az 5 krajczárosok rózsaszín-űnek, a 10 krosak kék, a 15 krosak világos barna színűek lesznek. A régi levéljegyek és bélyeges borítékok f. é. november végéig lesznek használ-hatók.

(Uj postahivatal Biharban.) Kristyor hely-ségben új posta kiadó-hivatalt állítottak föl, s ez június 1-én már megkezdí működését.

(A pest-miskolci vasutvonal) előmunkála-tai erőlesen folynak, s terv szerint, jun. 4-én be lesznek fejezve. A érdekseket Eger alatt e hó 18-án kezdték meg.

(Figyelmet érdemlő káraztatás.) Pestről Sveiczba jun. 28-án reggeli 6 órakor kejevontat in-dul. Bécsen, Münchenen át Lindauig gőzkocsin, az-

TÁRHAZ.

után a Boden taván át Constanzba, s innét a Rajnán Schaffhausenbe, a Rajna-zuhatag megszemlélésére, gőzhajón történik a kirándulás. Julius 1-én gőz-kocsin Luzernbe, jul. 2-án a vierwaldstätti tó megszemlélésére megy a társaság, s miután Sveicz történeti emlékü s természetföl gyönyörű helyeit megszemlélte, jul. 5-én este érkezik Pestre vissza. Sveicz elragadó szépségeiről annyiszor szólunk már, hogy azoknak megtekintésére bizonyára nem egy ember keblében támadt vágy. Ime az alkalmi itt van e vágyakat valóvá testesíteni. Az uta-zási ár oda és vissza, teljes, kényelmes ellátással 72 ft. A vállalat csak 300 résztvevő jelentkezése mellett létesül, s 500-nál többen nem vehetnek benne részt. Befizetések csak jun. 10-ig fogadta-nak el, Pesten, az államvaspálya József-ter 4. sz. alatti irodájában, s levélben bérmentesen. A ren-dező: Bignio József.

Balesetek, elemi csapások.

(Égések.) Szegeden máj. 22-kén reggeli 2 órakor az izr. imaház mellett fekvő ház égett le. A szél az üszköket a színházig hordta, a szomszéd házakba is átharapozott, de ezeket sikerült meg-menteni. A lángba borult ház előtt fásor áll, s ez akadályozta meg a lángok átcsapását az utca másik részén fekvő épületekre. — Erdélyben *Szász-Zalathán* tin szegény ember összes vagyona lett hamuvá. Kolozsvárt a monostori uradalmi sörház égett le.

(Jégeső.) Folyó hó 21, s 22-én, Nyüved (Bihar), 23-án Forró (Abauj), 24-én N.-Atány (Tolna), 25-én Kuvin (Arad), 26-án Szaján (To-rontál) helységek határai éreztek a jégyérés súlyát.

Mi újság?

(Gr. Andrásy György országbíró ünne-pélyes beiktatása) e hó 28-án ment végbe. A kuria épületében nagyszámu díszes közönség gyűlt egybe s küldöttség ment ő exója meghívására. Az országbíró megjelenvén, az aranypecsét diploma előmutatása után székfoglaló-beszédét megtar-totta; mire a hétszemélyes tábla részéről *Lonovics* érsek — a kuria részéről *Melzer* István kir. szem-lyénök — a váltótörvényészek részéről *Kiss* el-nök tartottak ékes üdvözlő-beszédek.

(Rablók Deák Ferencnél.) A napokban egy valóban botránys eset történt, melyről a „P. N.“ a következő tudósítást hozza: Nem hívők, hogy volna széles ez országban oly hely, kunyhó, csak egy zug is, hol hazánk ez idő szerint legna-gyobb embere, a mindenekelőt egyaránt tisztelt *Deák Ferenc*, a nemzet legbensőbb kegyeletének tárgya, a legteljesebb biztossággal meg ne pihen-hetne, sőt a jelenléte által megtisztelt vidék leg-utolsó lakója által is tiszteltteljes előzékenység-sel ne halmoztatnák el; s ime, honfui mély bánat-lal vagynak kénytelenek följegyezni azon nagy erkölcsi sülyedére mutató, elszomorító tény-t, hogy akadt néhány elvetemült gonosztevő — még pedig a nagy férfiú saját szülőföldén — a ki a haza bölcsének nyugalmát a magányban, hová országos gondoljai után kisse elvonult, háborítani nem átalotta, de sőt drága életét is több óra hosz-szant a bizonytalanságnak kitenni elég istentelen vala. A tényállás, mint értesülünk, a következő: Zalamegyében fekvő Pusztá-Szent-Lászlóra — hová, mint írjuk volt, *Deák Ferenc*, sógorához nyárára elvonult — f. hó 23-án este kilenc óra tájban a házúr távollétében — ki is egyik távo-labb eső majorjába kocsizott — négy fegyveres rabló rontott be. Az ajtók meg nem voltak be-zárva; a haramiak a cselődséget összehajtván, a cselődszobában fegyverrel őrizték; kettő pedig közülök bement azon szobába, melyben *Deák Fe-renc* olvasott, kiről azt hívek, hogy ő a házúr, puszták emeltek red, kérdezték vajlla meg kilétét, mert ha igazán meg nem mondja: *tüstént kereszt-üllevők (!)* Nagy hazánkfa a retentő állapotban sem veszté el nagy lelkét mindig jellemző nyugal-mát, s ily nyugalommal felelé hogy fenyegetésre nincs szüksége; ő neki nincs oka nevét eltagadni; s *Deák Ferenc*, sógora a házúrnak, kinél jelen-leg látogatóban van. Ezt a rablók kezdetben nem hitték, s a szobaleányoktól szintén tudako-lózni kezdetek hasonló fenyegetések mellett; midőn ezektől is ugyanazon választ kapták, *Deák-hoz* fordulva — a kinek országosan ünneplélt neve még az ő gazelkökre is bizonyos mérséklő hatást gyakorolt — mondották neki: No az ur ne féljen semmitől. Ezalatt a házúr, semmit sem sejtve, meg-

érkezett; őt is fegyver között ugyanazon szobába kísérték, hol *Deák Ferenc* volt, s felszólították, hogy élete egész kereményét adja át nekik. Ő előadta készpénzét, de azzal a rablók meg nem elégedtek, s elsőben fenyegetésekkel akarták kényszeríteni több pénz előadására, majd a ka-marából elő hurezolt vasbélgyeget ütmi kezdet-ték a tisztés, élemedett kora férfút, kinek ke-zeit hátra kötötték. — A rablók *Deáktól* sem-mit sem kértek, azt sem kérdezték: van-e pénze? — Ő azonban, — sógorán azáltal is segitendő, mivel folytonosan azt emlegették, hogy a házúr által előadott pénz ő nekik még nem elég, önként monda nekik, hogy ime átadja magával hozott uti pénzét 220 fót, de sógorát ne bántásák! A főrabló erre kérdé: hol van tehát pénze? és fegyveresen saját szo-bájába kísérté *Deáktól*; ez a pénzt átadta neki, s újra felszólította, hogy sógorát ne bántásák, hisz borát, gyapjútát még el nem adta, gabo-nájának ára elküti a gazdaságra s adóra — több pénze tehát most nem is lehet, mint a már átadott 800 ft. Erre a rablóvezér felelte: „No, az ur derék ember; az ur kedvéért megteszek, a mit lehet!“ S elmondá, hogy őt Hajnal János-nak hijják. *Deák* kérte: hogy adja szavát, hogy a házi urat többé nem bántják! Ő azt válaszolta, hogy még most nem teheti, de talán a másik szo-bában. Végre azonban a nagy hazafinak ismeretes őszinte nyugodt modorával sikerült a haramiát oda capacitálni, hogy sógorát többé nem kintá-ták. Még ezüst pénzt kértek tőle, de miután nem kap-hattak, asztali és házi ezüstnemtűt szedték össze, s vették el, *Deák Ferenc* néhány darab ruhájá-val, átadott pénzével, saját és sógora aranyórájá-val s egy aranytollával együtt. *Mindez másfél óra hosszan tartott, a mely idő alatt az egyik rabló kétszázfel felvont puszkáját folyózat Deákra és só-gorára irányozva tartotta.* Elvégezvén gaz munká-jukat, a húr kezét feloldották, s felszólították őket: „jól szemünk közé nézzenek az urak, hogy más ártatlanul mi helyettünk fel ne akasztassanak!“ Ezzel bucsuzni kezdetek. *Deák* ekkor azt monda a vezérnek: „János, én pénzemet, anélkül hogy kér-ték volna, magam átadtam, csak sógoromat ne bántásák; átadom óramat is, de ezt sajnálom, mert kedves portékám, s ha volna pénzem, szívesen vissza-váltanám.“ Erre a rabló — a gyöngédűségnek, vagy tisztelgetnek némi árnya a nagy hazafi iránt még az ő megromlott lelkeben is élvén — az óráit kivette tarisznyájából s ezt mondvá: „No uram, nekem ugy is van arany óram, meg a pájtásaimnak is, ime vegye vissza az óráját, mivel olyan kedves jó-szága!“ *Deák*nak visszaadta. Ezután azt mondvá: hogy egy negyedrág a házóló kilépni ne merje-nek, sógorának kocsijára — melyely a majorból hazaérkezett volt, s melyből a lovakat addig ki sem engedték fogni — felültek és elhajattak. A kocsit föléra mulva visszaküldötték.

Megjegyzendő, hogy a rablókra *Deák Fe-renc*nek akár neve, akár egész lényén tükröző lelki fensődsége, anyi hatást mégis gyakoroltak, hogy őt az egész idő alatt csak egy illetlen szóval sem illették. Szegény öreg sógorán ejtett ütések fájdalmasak voltak, és daganatokot okoztak; de szerencsére sem csontot nem törték, sem vérszét nem idéztek elő. Azonban az, hogy őt tovább nem kintázták, egyedül *Deák Ferenc* neve, személye, s váltig nyugodt viselete és közbelépésének kü-szönhető. — Mi pedig az istentelen rablói tett föl-tött legmélyebb indignatiókat fejezvé ki, ad-junk halát az égnek, hogy *Deáot* saját lelki nyugodtsága által vesztélytől megóvja!

(A „pesti unio“ Margitszigeti ünnepély-ének bevételé) 2100 ft. volt. Ebből a költségek le-vonása után, a tiszta jövedelem fele, 105 ft., a lipót-városi templom építésére szentelte.

(Uj keserűvíz-forrás.) Heinrich János, a budai rászűrdő tulajdonosa, új keserűvíz-törásra bukkant, melynek vizét a tőbbieknek 5 kajezárral olesőbban árulják.

(Névváltoztatások.) Felsőbb engedély foly-tán Faszter Ferenc debreczeni kereskedő „Bo-da“-ra. — Dietrich Antal palotai postakiadó „Zárai“-ra, Brandstetter István főhúrári lakos „Bárdi“-ra, — Lakner József sátoralja-ujhelyi gyógyszerész-segéd „Hidasi“-ra változtatták ve-zetékneveiket.

(A daruvári fürdő Slavonában) ez idén is május 1-jén nyílt meg. Ezen 32—37° R. meleg vas tartalmú források a legkieserűbb gyógyvi-zeknek bizonyultak be: elévült csuszos- s közs-vényes bántalmakban, a legmakacsabb nőibeteg-

ségeken, görvényesny-, s angolkorban, és a legtöbb borberegekben. A fürdő kedvező fekvése, éghajlata, gyógyfürdő vidéke, kiterjedt árnyékos sétányai, zene, táncszínház, könyvtár, politikai s szépirodalmi lapok, napi levél és szekérposta, a közelfekvő sziszeki vasutvonal, valamint a jól épült terevezés-daruvári ut által kiváló előnnyel bír; és az uradalom a fürdők, s lakszobák átalakításánál, és egy egyszerű vendéglő ujjonni felépítésénél, mely kiváló jó konyhával s kényelmesen butorozott szobákkal bír, s fáulttényekkel van körülvéve, semmi áldozatot sem kémeit, hogy e fürdőhelyet a legvonzóbbá, s kellemesebbé varázsolja. A gyógy- és fürdési felügyeletet az uradalmi fürdőorvos kezeli. A tudakozások és mindennemű megrendelések levél által a fürdő-felügyelőséghez intézendők.

** (A Kölcsey-ünnep Szatmáron.) május 5-én nagy ünnepélyvel ment végbe. A „T-ó“ szerint az ünnepélyt a gymnasium énekara alkalmi énekek kezdé meg, mire Gyene Károly, mint az egyház és iskola gondnoka, meleg szavakban érinté a megye nagy férfainak, Kölcseynek, államférfiúi, költői, rokoni és baráti érdemeit. — Utána Zombori Gedó tanár, mint a dícsőített nevével viselő kis társulat elnöke, alkalmi költeményével emelé az ünnepélyt; s miután a szatmári dalárda Kölcseynek himnuszát elzengé, ugyancsak Zombori Gedó tanár rövid szavakban előadá a kis társulat évi működését. Tagjai közül három növendéket mutatott fel, kik részint szavazás, részint önkészített művek által nyerek meg a hallgatóság tetszését. A kinttettett három fiú közül: Bozsó Ferenc és Rácz István két nagy becsű s díszesen kötött magyar könyvvel, Gyene Gusztáv pesti joghallgató ajándékával jutalmaztattak; Szabó Lajos pedig Kölcsey híven talált arcképét, Kiss Jánosné urhölgy ajándékát nyerte jutalmul. — Az ünnepélyt gymnasiumi igazgató-tanár, Bartók Gábor velős beszéddel zárta be.

** (Mármarosból) a következő hírekről értesülünk: Mint hírlík, Dolha mezővárosban rendes postaállomás fog létesülni, mi a közel vidékre nézve igen kívánatos volna. — Zádnya helységben a szőlőművelést nagy eréllyel és szép sikerrel megkezdte az ottani népség, s azon remény táplálja, hogy itt igen jó bor fog teremni. Az őszi vetések szépen bizatnának, csak hogy itt is több eső kellene. Ugyanezen Zádnya helységben május 10-én szomorú nap volt; mert e napon temettetett el nagy ünnepélyvel és az egész vidék népségének fájdalmas részvéte között a helység g. kath. lelkészének Papp János urnak, köztiszteltében állott, művelt lelkű neje. A temetés ép oly népes, mint megható volt; a halotti szertartást és gyászbeszédet több ismert derék lelkész végezté. — Azt is írják innen, hogy a sz. Bazil rendének tagjai pünkösdt után összejevetelt fogtak tartani a munkácsi zárdában; e gyűlésre eperjesi püspök Gaganez József 6 mlga is váratik.

** (Nemes végrendelet.) Zmeskál József, győri ügyvéd, irásos végrendeletet nem készítetvén, végakarata teljesítését halottas ágyát körülküllő családja tagjaira bízta, s emléket a következő nemes alapítványoknak örökölté meg; ugyani a magyar akademiának 3000, a pesti nemzeti színház nyugdíj-intézetének 1000, a nemzeti muzeumnak 1000 főt hagyományozott Zmeskál-töke czim alatt, mely összegnek csak kamatai lesznek a nevezett intézetek által elköltendő. Ezenkívül a győri ágost. vallású iskola számára ösztöndíj-alapul 1000 ft., ugyanezen vallási gyülekezet szegényeinek 1000 ft.; a győri zene-egyletnek 100 ft. alapítványt; özvegy Vas Andrásnénak végre azon gondos ápolásért, melylyel a boldogult hosszas betegségében ápolta, 400 főt hagyományozott; mely összegek kifizetését az elhunyt családja f. év december végeig teljesítendő. Csöndes legyen a sír a derék honfi hamvainak!

** (A vasút áldozata.) A Karczagról Püspök-ladány felé jött vonat a hó 21 és 22-ike között, sebes mozgása közben egy odátévedt bikába ütközött. Jókiedlyü utazók azt mondják, hogy a bika, a mozdony veres szeméire megharagudván, fejét neki szegte. — A mozdony természetesen földre tiporta a nagy állatot, s több kocsi — bár veszély közt — szerencsésen keresztül ment izroporrá szagatott testén, míg végre egy kocsi, az éllel álló szarvakba akadván, kiesett a sinekből Nagy baj azonban nem történt.

** (Büntetésre méltó garázdálkodás.) Mint a „H-gy“ írja, a mult napok egyikén Debreczen társaskörét azon hír foglalkoztatta, mintha a parasztek összebeszéltek volna az urak ellen, s közzölök többet agyon is vertek. — Ha volt is egykor ócska századok előtt oly szomorú korszak történetünkben, midőn a föllázadt népar rombolására vérző sebekkel mutatót hazánk: azóta népnépséggel érettebb, sem hogy ily rágalommal a jelenben csak távolról is gyanusítani lehessen. Az egészben annyi volt igaz, hogy néhány suhanc, csupa garázdaságból, este elindult az utczán járó-kelőköt megütögetni, s a szemköt jövőkből többeket megszalasztottak, egyet könnyedén, egyet pedig életveszélyesen megverték. E garázdálkodók többnyire kondások voltak, egyébbiránt közzölök már 12 el van fogva, s várják a megérdemelt példás büntetést.

Nemzeti színház.

Péntek május 22. „Richard“ dráma 5 felv. Irta Bulwer, fordította Tóth József.
Szombat május 23. „Rigoletto“ opera 4 felv. Zenéjét szerzte Verdi.
Vasárnap május 24. Az ünnep miatt a színház zárva volt.
Hétfő május 25. „A peleskei notárius“ Bohózat 4 felv. Irta Gaal.
Kedd, május 26. „Norma“ opera 2 felv.
Szerda, május 27. „A kísértés“ színmű 5 felvonásban. Franciaúl irta Feuillet Octave.
Csütörtök, május 28. „A szerelmes ördög“ Ballet 4 felv. színre alkalmazta Campilli.

Budai népszínház.

Május 22. „Mátyás diák“ énekes népszínmű. Irta Balogh, zenéjét szerzte Egressy Béni.
Május 23. „A világ végbomlása.“ Bohózat 3 felv. Magyar színre alkalmazta — aki arra alkalmazta, nagyon rosszul cselekedte. Egyike ez ama legalantabb járó német posséknak, melyek azon kívül hogy a léleknek épen semmi tápot sem nyujtanak, telvék a legvadabb sületlenségekkel, nyelve pedig annyira ékesen szóló, hogy egyik szereplője, a szó szoros értelmében ugat is. Ilyesmi a németeknek talán tetszik, de a magyarban kevesebb a bohózat iránti fogékonyaság. Színirodalmunknak mi nemesebb irányban művelését ohajtuk.
Május 24. Nem volt előadás.
Május 25. és 26. „Az álarcos menet“ vagy „Tárgyalás a színpadon“ Bohózatos olasz operette 1 felv. tánczolt. Ezt megelőzte „A dajka“ operette 1 felv. és „Titi“ paródia.
Május 27 és 28. „Az álarcos menet.“ Utána „A korista“ és „Chouffleur ur otthon lesz“ operette 1 felv.

Szerkesztői mondanivaló.

6608. Bécs. D. I. A kívánt számokat még eddig nem szerezhettük meg. Kiadó-hivatalunkban előgytak azok; de más uton van kilátásunk, hogy ön ohajtatást teljesíthetjük.

6609. H. B. Kezdetnek elég csinos, de még csak kezdet. Később bizonyosan nagyobb sikerre számíthat ön, ha a tanulmány és szorgalom nem marad el.

6610. A. Szelistye. O. Gy. A válasz annak idejében megérkezett, de, a polemát hosszúra nyujtani nem akarván,

kiadását nem tartottuk szükségesnek, annyival inkább, mert az ön ellen intézett megtámadások nagy része önmagában horrta a czáfolatot és tompa nyilként pattant vissza.

6611. Torda (Bihar). T. K. A küldemény annak idejében megjött, s a szeszben örzött csodallatot megkaptuk, de nem levén mellette semmi irás, mely megmondta volna, kitől jó és kinek? eddig nem válaszoltunk a küldőnek. Most már át fogjuk adni a természeti ritkaságot az illető tudományos intézetnek.

6612. A juhász temetése. Bizony a „mértéket nem üti meg.“ Nem jól van kitalálva a juhász kedvesének „megörülése“ a sírnál. Nincs is költőleg elmondva.

6613. A. L. S. Az az akkor ígért „adandó alkalom“ még mindig nem érkezett meg. Majd ha a napi események ismét azon tárgy körül forognak. Nem kell úgy békétlenkedni: jöhét az a czikk akármikor; nincs az időhöz kötve. Az újabb küldemény pedig elkészt; husvét előtt kellett volna azt beküldeni, nem pünkösdtől. Az ily apró körülményre is jó ügyelmezni.

6614. Hajós. Cs. Ugyan az ég szerelméit! ne polemizáljunk ok nélkül. Hát ártott önnek, ön szavai sulyának az a czáfolat? ... Hadd beszéljen más is, mondja el a magét; csak azt ne higgyük, hogy minden hozzánk intézett, vagy rólunk elmondott szóra azonnal válaszolni is kell, még pedig bőven és mérgesen. A többi jól tulajdonság mellé egy kis phlegmat ajánlunk — különösen a journalistikai pályán, s különösen ott, a hol egy sem főbejóró dolgokról van szó.

6615. K. A. Bécs. Ohajtvá várjuk az ígért adatokat mielebb; s általában igen szivesen fogadunk minden e nálunk meglehetősen elhanyagolt szakba vő közleményt. Igen örvendünk a vizontlatásnak.

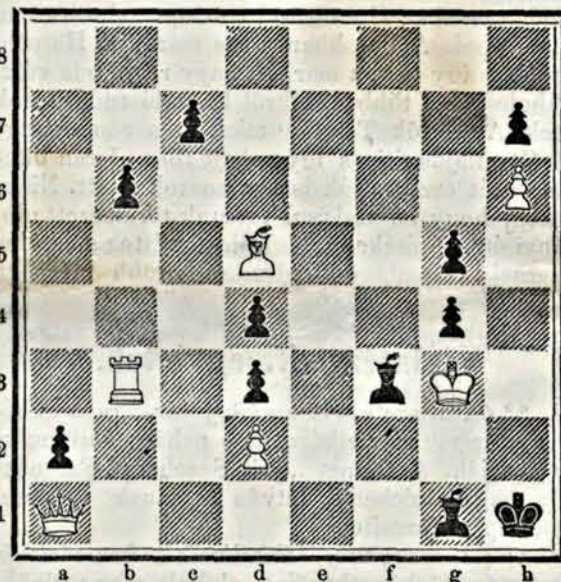
6616. Uj-Kígyós. K. A. Azt a levélzállítási vizskoldást jó lesz egymás között békés uton kiegyenlíteni. Nem a nagy közönség elé valók az ily magán-suriódások.

SAKKJÁTÉK.

179-ik számú feladvány. — Novotny Antaltól (Varasdon).

(A Londonban pályadíjat nyert feladványok közül.)

Sötét.

Világos.

Világos indul, s 4-ik lépésre matot mond.

A 174-dik számú feladvány megfejtése. (Zagyva Imrétől Debreczenben.)

Világos. Sötét.
1) V f 3 — d 3 tetegés szerint.
2) H c 4 — b 6 † a 7 — b 6:
3) V d 3 — a 6 †

Helyesen fejtették meg. Vessprémben: Fülöp József, K. Körtöbö: Csémiczky Károly. — Pesten: Engel Imre, Csékö György. — K.-Sz.-Miklósban: Bankos Károly. — Bőcsön: Kispál Ábris. — Felső-Penczen: Eudródy Géza. — Egerben: Tilkovszky F. — Pécsen: Rikay János. — Sárospatakon: Róth Kálmán. — Tályán: H. Nagy Lajos. — Debreczenben: Sperber F. — Fehér-Egyháza: Belke T. (Lehetetlen meg nem említenünk, hogy e csinos kis feladvány, hazai termékeink egyik szebbike, sakk-kevelőink részéről általános tetszéssel találkozott.)

A Vasárnapi Ujság mai számával küldetik szét az „első magyar általános biztosító-társaság“ kártérítési jegyzéke.

TARTALOM.

Régi magyarok arcképei. Erdődi György (arckép). Ifj. R. E. S. — A nagy-onyedi három száz. P. Szathmáry Károly. — A londoni alag-vasút. Dr. Tókos. Mezőtur (képpel). Lupa Péter. — Kun-Szent-Márton (képpel). Zombory G. — Sobieski sírja Krakóban (képpel). — Novény-clet telen. Dr. E. R. — Bécsi levél. Dr. Tókos. — Egyvel. — Tarhaz: Egyház és iskola. — Ipar, gazdaság, kereskedés. — Köztisztviselők, egyletek. — Közlekedés. — Balasctek, elemi csapások. — Mi újság? — Nemzeti színházi napló. — Budai népszínház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Felölös szerkesztő Pákh Albert. (Lak. magyar-utca 1. sz.)

Pest, junius 7-én 1863.

Előfizetési feltételek 1863-ik évre:

a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt, postán küldve vagy Buda-Pesten házhoz hordva:	
Egész évre (január—december) . . . . . 10 ft.	Fél évre (január—junius) . . . . . 5 ft.
Csupan Vasárnapi Ujság:	
Egész évre (január—december) . . . . . 6 ft.	Egész évre (január—december) . . . . . 6 ft.
Fél évre (január—junius) . . . . . 3 ft.	Fél évre (január—junius) . . . . . 3 ft.

Terhes Sámuel.

(1783—1863.)

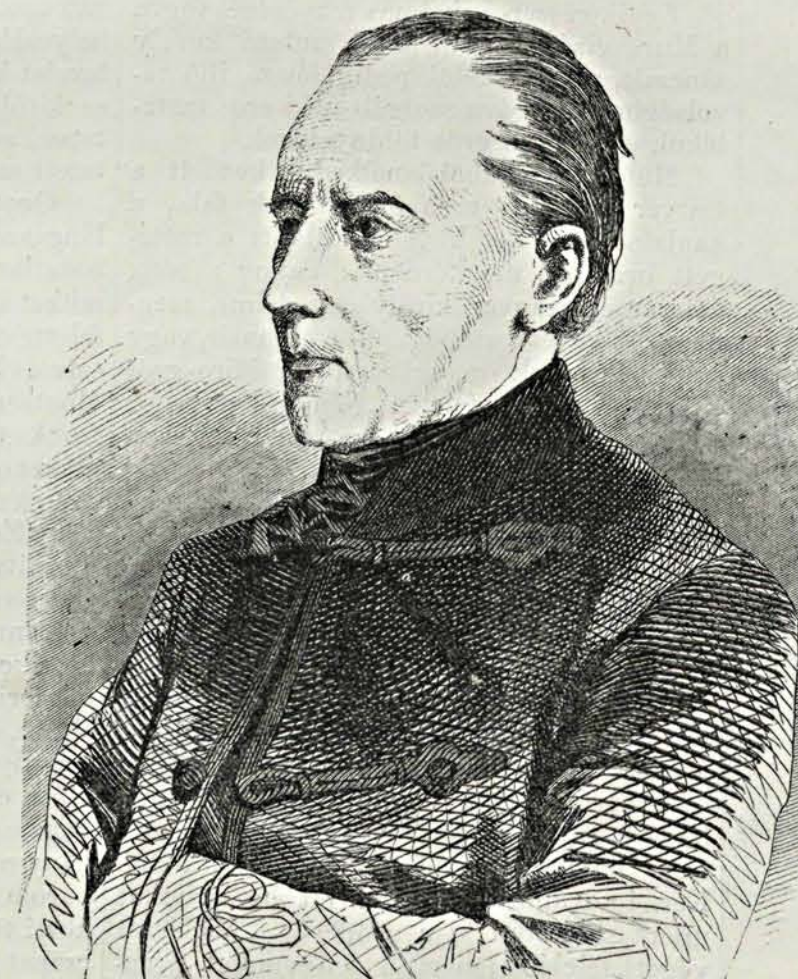
Oly név, mely 30—35 évvel ezelőtt oly ismeretes volt irodalmunkban, mint jelenleg legnépszerűbb íróinké. Alig volt akkor hirlap, folyóirat s általában irodalmi vállalat, melynek munkásai között Terhes Sámuellel is ne találkozott volna az akkori magyar olvasó-közönség. Hogy e név irodalmi népszerűsége nem szállott át a mai korra, annak oka talán a költői erő kisebbserűségében, talán a szórványos, dilettánszerű működésben is, de bizonyosan leginkább Terhes Sámuel vidéki elvonultságában s hivatalos állása általi elfoglaltságában rejlett.

A jelen év elején hozták lapjaink azon tudósítást, hogy a köztisztletben állott, 80 éves agg rimaszombati ref. lelkész, Terhes Sámuel jobb létre költözött. Ekkor ébredtek fel ismét e név iránti megemlékezések, s elmondták többi között, hogy ő volt az, ki ezelőtt, nem tudjuk, hány év-tizeddel megírta ama népdallá vált, sok ezer szív vizsgáztalására szolgált szép szavakat:

„Nem lesz mindig éjszaka,
Megvirrad még valaha!“ stb.

Bármennyire iparkodtunk azonban e hosszú, munkás élet egyes részleteit megtudni, czélunk csak kevéssé sikerült, miután, mint hallottuk, a boldogult felette fukar, azaz: szerény volt élete eseményeinek elbeszélésében, annyira, hogy családja tagjai is csak töredékekből ismerik korábbi életkora viszonyait. A mit megtudhattunk, ime itt közöljük, azon reményben, hogy ez illetékesebb kéz által még ki fog pótoltatni.

Terhes Sámuel született Sályban (Borsodm.) 1783. nov. 25. Atyja Terhes István sályi ref. lelkész, anyja Rácz Zsuzsánna. A szülői háznál gondos nevelésben részesült. Már mint elemi iskola növendéke, szép reményekre jogosító észtehetségének adván jeleit, szülői által a miskolci középiskolába küldetett, hol a gymnasiumot szép sikerrel bevégezvén, a sárospataki főiskolá-

TERHES SÁMUEL.

előtt a papi szigorlatot kiállván, bekebleztetett.

1810-ben Nagyfalva (Szabolcsm.) lelkészének hivta meg. Itt írta „Ziza vagy az én tüzem“ czimú népies költeményeit, valamint innen felett meg Ungvári Tóthnak költői képzettségét kétségbevonat görög epigrammáira, héber epigrammaiban. Ez utóbbiakra

tette egy a keleti nyelvekben kitünő tudós rabbi amaz észrevételét, hogy „ezeknél már Jeremiás próféta sem tudott volna különbenket írni.“ — Nagyfaluban 11 évet töltött, midőn 1821-ben Pelsőcz (Gömörm.) hivta meg papjának, honnan 6 év mulva Kassára ment. Kilenz évi itteni hivataloskodása idejében a „Felsőmagyarországi Minerva“ dolgozó társa volt. Ugyancsak Terhes volt

egyike az Alkorán első magyar fordítóinak. — Osszeköttetése volt Kazinczyval, levelezésben állott Dessewffy Józseffel és Auréllal. Műveinek egy része az „Athenaeum“-ban látott napvilágot azon önálló munkákon kívül, melyeket mint lelkész az egyházi téren bocsátott közre. Kassán vette nőül 1831-ben Sándi Johannahat, kivel 31 évig boldog házasságban élt.

1836-ban a rimaszombati ref. egyház hivta meg lelkészül, hol közkedességben élt, megosztva közhasznú munkásságát egyháza, egyházmegyéje s egyh.-kerületének közügyei körül. Erdemei méltánylása abban tünt ki, hogy a gömri egyházmegye előbb ülnökének, 1846-ban pedig esperesének választotta meg, mely hivatalát 13 évig viselvén, 1859-ben nyugalomba lépett. Ugyanezen év apr. havának 28-kán tartá meg a rimaszombati ref. egyház nagy-szerű tinnepélyvel a lelkes pap hivataloskodása 50 éves jubilaumát. A legutóbbi években végték elgyengülve szobáját többé el nem hagyhatá, míg 1863. jan. 7-én önmagát felemészto lángként csendesen elhunyt. Három fi- s 5 leánygyermeket hagyott hátra.

Ennyi, mit összeszerezhetünk. Munkáiról bajorabb tüzetesebben szólni, mert azoknak összegyűjtése hosszabb időt venne igénybe, s egyelőre csak nagy fáradsággal eszközölhető. Közöljük azonban egyik költeményét, az 1825—1830-ki korból, részint az akkori köz- és irodalmi hangulat ismertetésül, részint magának az akkori költőnek

HETI NAP TÁR.

Hé- és hetinap	Katholikus és Protestáns naptár		Görög-orosz naptár		Izraeliták naptára		Nap			Hold				
	Május	Junius	Május (6)	Szivan R.	kél	delel	nyug.	kél	delel	nyug	kél	delel	nyug	
31 Vasár.	D 1 Sz. Hár. v.	D Sz. Hár.	19 F Pünk. vas.	13	4	9	57	17	7	46	6	16	10	54
1 Hétfő	Nikodem vért.	Nikodem	20 Pünk. hétfő	14	4	9	57	27	7	47	7	28	11	56
2 Kedd	Krasmus. Bland.	Erasmus	21 Konstantin	15 Makabeus	4	8	57	36	7	48	8	33	*	4
3 Szerda	Klotild. Kornel.	Oliva	22 Basilius Kánt.	16 gyöz.	4	8	57	45	7	48	9	28	0	59
4 Csüt.	Urnapia	Quirin, Berta	23 Mihály püsp.	17	4	7	57	55	7	49	10	13	2	6
5 Péntek	Vendel, Bonif.	Bonifác	24 Simon	18	4	7	58	5	7	50	10	14	3	7
6 Szomb.	Norbert, Paula	Palka	25 János feje	19 37. Sabb	4	6	58	16	7	51	11	20	3	58

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatja Landerer és Heckenast, egyetem-utca 4-ik szám alatt Pesten 1863.